

KAUPPAKORKEAKOULUT KUNNIAAN

Rehtori Eero O. Kasasen
lukuvuoden avajaistervehdys
2.9.2005

KAUPPAKORKEAKOULUT KUNNIAAN

Kaikki mitä olet aina halunnut tietää Helsingin kauppakorkeakoulusta, mutta et ole uskaltanut kysyä: Kuinka hyviä oikeastaan olemme kansainvälisissä vertailuissa? Mitä erilaiset rankingit mittaavat? Kuinka kauppakorkeakouluja tulisi arvioida? Mitä esitetty haaste kansainvälisestä erinomaisuudesta tarkoittaa meille ja yhteiskunnalle? Mikä on roolimme tulevaisuudessa?

Helsingin kauppakorkeakoulu on vahvassa kunnossa

HSE (Helsinki School of Economics) on sijoittunut kauppa-korkeakoulujen kansainvälisissä vertailuissa varsin hyvin. Viimeisin rankingimme oli saksalaisen Handelsblatt-konsernin tutkimus, jossa saimme sijan 17 Euroopassa MBA-ohjelmissa. Olemme sijoittuneet johtamiskoulutuksessa sijalle 15 Euroopassa tänä vuonna Financial Timesin listassa.

Tilanteemme on vastaava kuin Suomen johtavan moniala-yliopiston ja johtavan teknillisen korkeakoulun omissa sarjoissaan. Helsingin yliopiston sijoitus oli 23 Shanghain eurooppalaisten monialayliopistojen listalla. Teknillisen korkeakoulun sijoitus oli 15 eurooppalaisten teknillisten korkeakoulujen joukossa The Times -lehden tekemässä yliopistovertailussa.

HSE sai ensimmäisten joukossa tiukkaan kansainväliseen vertaisarviointiin perustuvan EQUIS-laatuleiman jo vuonna 1998. Kansainvälinen MBA-portfoliomme on saanut kansainvälisen AMBA-akkreditoinnin ensimmäisenä pohjoismaisena ja ainoana suomalaisena kauppakorkeakouluna vuonna 1997. Olemme tunnustettu hyvän laadun eurooppalainen kauppakorkeakoulu.

Olemme määrän lisäksi myös suhteellisesti suurin laatujulkaisuja tuottava kauppatieteellinen yksikkö Suomessa. Tutkimuspalvelupääällikkömme teki selvityksen, jossa etsittiin kaikki Suomen yliopistoissa vuosina 1986–2005 julkaistut liiketaloustieteeseen ja kansantaloustieteeseen liittyvät artikkelit,

jotka on julkaistu laatulehdissä (impaktifaktori yli 1). Helsingin kauppakorkeakoulun osuus oli 29 % näistä laatu-julkaisuista, kun osuutemme koko liiketaloustieteen ja kansantaloustieteen professoreista oli vuonna 2004 noin 21 %.

Mikko Syrjänen voitti tänä vuonna EDAMBA:n väitöskirja-kilpailun ja Eiren Tuusjärvi tuli kuudenneksi – parhaat onnittelet huippusuorituksista tutkijoillemme. EDAMBA on Euroopan johtavien kauppakorkeakoulujen tohtoriohjelmien yhteistyö-verkosto. Siihen kuuluvat muun muassa Financial Timesin Euroopan parhaiksi rankkeeraamat kauppakorkeakoulut INSEAD ja London Business School.

Hyvästä erinomaiseksi

Käskey on käynyt valtiovalalta ja elinkeinoelämästä:

Suomen kauppatieteellinen opetus ja tutkimus on nostettava kansainväliseen kärkeen.

Tavoite on oikea, vaativa ja hallitusohjelman keskiössä. Liiketoimintaosaaminen on ydinasia Suomen tulevassa kilpailukyvyssä ja hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen rahoittamisessa. Kauppatieteellisen osaamisen on oltava huippuluokkaa, jotta pärjäisimme modernissa palvelutaloudessa ja kansainvälisessä osaamiskilpailussa.

Kun haluamme tosissaan nousta kansainväliseen kärkeen, on tärkeitä analysoida huippukauppakorkeakoulujen toiminta-edellytyksiä ja toimintatapoja. Nykyinen toimintaympäristö ja tapamme toimia on vienyt kauppatieteen Suomen Akatemian teettämän selvityksen mukaan hyvälle eurooppalaiselle pienten maiden tasolle.

Kansainvälisenä laatu-arvioijana olen päässyt sisältäpäin perehtymään Euroopan johtaviin kauppakorkeakouluihin ja kollegana amerikkalaisiin johtaviin kauppakorkeakouluihin. Erot suomalaisiin kauppakorkeakouluihin ovat vielä suuret. Kärkikauppakorkeakoulujen toimintaympäristöä ja toimintatapaa luonnehtivat seuraavat piirteet:

- Säätiötyyppinen oikeudellinen asema
- Verohelpotukset yksityisille ja yrityksille tiedelahjoituksista
- Ulkoinen hallitus tiede- ja talousasiantuntijoista
- Suoritusten mukaiset markkinaehtoiset palkat, joiden taso on noin 2–4-kertainen Suomeen verrattuna
- Valtionapu porrastettuna kansainvälisesti todetun laadun mukaisesti
- Lukukausimaksut suuruusluokkaa 20 000–30 000 euroa, kun suomalaisten kauppakorkeakoulujen kokonaisrahoitus opiskelijaa kohti on noin 7 000 euroa vuodessa
- Tutkimus koottuna vahvoiksi tutkimusryhmiksi, jotka käsittelevät kansainvälisten yritysten keskeisiä ongelmia
- Opetuksessa ongelmanratkaisulla keskeinen osuus
- Aktiivisia kansainvälisillä koulutus- ja rekrytointimarkkinoilla
- Opiskelijat, tutkijat ja hallintohenkilöstö kansainvälisiä
- ”Graduate School” -rakenne, jossa opetus koostuu työkokemusta omaavien opiskelijoiden maisteri-, tohtori- ja johtamiskoulutuksesta

Ymmärrettävästi emme voi kertaheitolla muuttua kansainvälisen parhaan käytännön mukaiseksi. Uudistustyö eron umpeen kuromiseksi on kuitenkin aloitettava välittömästi ja määrätietoisesti. Brunilan raportin suositukset viittaavat samaan suuntaan. Muuten suomalaiset kauppakorkeakoulut näivettyvät ja hiipuvat laatuasteikolla alaspäin. Kansainväliset kilpailijat eivät lepää

vaan panostavat kovassa kilpailussa yhä tehokkaampiin toimintamuotoihin. Vakavat kysymykset kuuluvat:

Onko meillä yhteiskunnassa ja kauppakorkeakoulujen sisällä tarpeeksi uudistuskykyä luodaksemme edellytykset kansainväliseen kärkeen pääsemiseksi? Uskallammeko tehdä tarvittavat lainsäädännölliset, hallinnolliset, henkilökohtaiset ja taloudelliset panostukset?

Nyt tarjolla olevat lääkkeet eli valtion tilivirastojen, mukaan lukien yliopistot, tuottavuusohjelmaan kuuluvat henkilöstösupistukset ja yliopistojen hallinnolliset pakkoliitokset vievät meitä vain kauemmaksi tavoitteesta.

Yliopistoarvioinnit ja rakenteellinen kehittäminen

Yliopistopolitiikassa rankingit ja tehokkuusvertailut ovat väitelyn keskiössä. Shanghain listaa globaaleista yliopistoista on tarkoin luettu kansallista tasoa arvioitaessa. Suomessa useat selvitykset (Rantanen, Kivinen & Hedman) ovat verranneet suomalaisten yliopistojen keskinäistä tehokkuutta.

Shanghain lista on suunniteltu maailman monialaisten yliopistojen kokonaistuotannon vertailuun. Siinä pyritään arvioimaan instituutioiden eri alojen yhteenlaskettua tutkimuksellista voimaa. Shanghain listan valintakriteerit painottavat Nobel-palkintojen määrää, sitaattien kokonaismäärää ja julkaisujen kokonaismäärää. Yliopiston koon vaikutus on huomioitu vain 10 % painolla, joten mikään pieni yliopisto ei voi pärjätä, vaikka olisi erikoisalallaan aivan huipputasoa. Näillä kriteereillä on luonnollista, että suuret yliopistot nousevat tämän listan kärkeen.

Suomalaisten yliopistojen tehokkuusvertailussa on kauppakorkeakoulujen kannalta vastaava metodinen ongelma. Ei ole mielekästä verrata kauppatieteisiin fokuoituneen yliopiston tunnuslukuja monialayliopistoihin, joissa on mukana aivan eri tyyllisiä tieteenaloja. Tiedämme jo ennakolta, että yleismaailmallisesti kokeellisten luonnontieteiden julkaisu tiheys on suurempi kuin kauppa- tai yhteiskuntatieteiden. Kun tieteenala-

jakauman vaihtelua ei ole puhdistettu tuloksista pois, niin on luonnollista, että yliopistot, joissa on vahva luonnontieteellinen painotus nousevat keskimääräisten tulosten kärkeen.

Kauppakorkeakouluja onkin verrattava toisiin kauppakorkeakouluihin. Kansainvälisten johtavien talouslehtien tekemät kauppakorkeakoulujen väliset vertailut välttävät yllä mainitun ongelman. Vertailuissa korostetaan tutkimusten laatua, opettajien pätevyyttä ja valmistuvien työmarkkinakelpoisuutta. Ne antavat paljon asiakaslähtöisemmän kuvan kauppakorkeakoulujen rankingistä yleislaadun suhteen kuin vertailu monialayliopistojen keskimääräisiin tuotantolukuihin.

Perinteinen pohjoismainen rakenneratkaisu on ollut luoda vahvoja itsenäisiä kauppakorkeakouluja. Tämä rakenne on toiminut hyvin jo vuosikymmeniä. Suomalaisessa keskustelussa on jopa esitetty, että suuret monialayliopistot olisivat niin paljon tehokkaampia kuin yksialayliopistot tai pienet monialayliopistot, että yliopistot olisi yhdistettävä muutamaksi jättisuureksi monialayliopistoksi hallinnollisilla pakkoratkaisuilla.

Tehdyt selvitykset eivät tarjoa mitään todistetta hallinnollisten pakkoratkaisujen hyödyllisyydestä kauppakorkeakouluille. Päinvastoin, on kaikki syy olettaa, että pakkoliitokset vain vähentäisivät hyvin toimivien itsenäisten kauppakorkeakoulujen kilpailukykyä lisäämällä hallinnollista kuormaa.

Ennen kuin tällaisia hallinnollisia pintarakenteita ryhdytään edes pohdiskelemaan, olisi kauppatieteellisellä alalla uudistettava todellisia syvärakenteita. Hyppy kohti kansainvälistä kärkeä on mielestäni aloitettava seuraavilla koulutuspoliittisilla ja kauppakorkeakoulujen sisäisillä uudistuksilla:

1. *Panostus.* Suomalaisten kauppakorkeakoulujen resurssointi opiskelijaa ja opettajaa kohti on saatettava kilpailukykyiseksi kansainvälisten kauppakorkeakoulujen kanssa.
2. *Kilpailu.* Kysyntätekijöillä tulee olla suurempi rooli koulutuksen suunnittelussa ja mitoituksessa.

Todellinen laatu syntyy kansainvälisen kilpailun kautta niin koulutuksessa kuin muillakin aloilla.

3. *Hallinto.* "University governance" on saatettava kansainvälisesti kilpailukykyiseksi. Suomalaisten kauppakorkeakoulujen tulee olla kansainvälisten kilpailijoidensa kaltaisesti säätiötyyppisiä itsenäisiä oikeushenkilöitä, joilla on ulkoinen hallitus.
4. *Vahvat yksiköt.* Vahvimpia kauppatieteellisiä yksiköjä, itsenäisiä kauppakorkeakouluja, tulee vahvistaa maisteri- ja tohtorikoulutuksessa. Tekniikan tavoin kaupan alalla on syytä vähentää aloituspaikkojen määrää ja keskittää opetusta vahvoihin yksikköihin.
5. *Liiketoimintaosaaminen.* Liiketoimintaosaamisohjelmaan tulee tehdä saman kertaluokan panostus kuin teknologiaohjelmaan. TEKESin ja Suomen Akatemian liiketoimintaosaamisohjelmat ovat oikeaan osuneita, mutta volyyymia ja kauppatieteilijöiden osuutta ohjelmissa tulisi nostaa.
6. *Tutkimuksen relevanssi.* Kauppatieteen tutkijoiden tulee löytää vahvan yritys yhteistyön kautta alamme todellinen soveltava luonne. Tarvitsemme asenne- ja johtajia kiinnostavien ilmiöiden ja ongelmien tutkimisen suuntaan. Tutkimustyö on koottava vahvojen painopisteiden ja ammattimaisesti johdettujen projektien alle.

Helsingin kauppakorkeakoulu on strategisessa kehittämisessään tehnyt kaikkensa edistääkseen tutkimuksensa ja opetuksensa kansainvälistä tasoa. Olemme päässeet hyviin tuloksiin ja valmiit ottamaan kovan strategisen haasteen kansainvälisestä erinomaisuudesta vastaan. Jatkossa haluamme keskittyä tutkimuksessa johtavia yrityksiä kiinnostaviin ilmiöihin sekä opetuksessa kansainvälisiin maisteri-, tohtori- ja johtamiskoulutusohjelmiin.

Helsingin kauppakorkeakoulun tavoitteena on kehittyä kansainvälisen kärkiluokan "Graduate Business Schooliksi" yhteistyössä johtavien yritysten ja yliopistojen kanssa.